

ที่ กษ ๑๒๐๕/ว ๕๑๕

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกรมป่าไม้ขอให้ส่งคืนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติม

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แนวทางปฏิบัติการกรมป่าไม้ขอให้ส่งคืนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้กรมป่าไม้เพิ่มเติม
๒. สำเนาหนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ ผผ ๑๐/๒๖๖
ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ตามที่กรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรมให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖ และต่อมาได้มีบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้และ ส.ป.ก. เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๘ และวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ให้กรมป่าไม้และ ส.ป.ก. ดำเนินการตรวจสอบสภาพป่าและกันพื้นที่ที่มีสภาพป่าและพื้นที่ที่กำหนดไว้ตามบันทึกข้อตกลงฯ กลับคืนกรมป่าไม้ ซึ่งกรมป่าไม้และ ส.ป.ก. ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วทุกพื้นที่ รวมถึงการตรวจสอบสภาพป่าโดยสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (สทอภ.) ก่อนที่จะกำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๔ แต่ปัจจุบันปรากฏว่ายังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากกรมป่าไม้ไม่มีหนังสือถึง ส.ป.ก. ขอให้กันพื้นที่คืนกรมป่าไม้เพิ่มเติมอีกในหลายพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) ซึ่งได้มีหนังสือขอหารือไปยัง ส.ป.ก. โดยตลอด นั้น

ส.ป.ก. จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในพื้นที่ที่กรมป่าไม้ขอให้ส่งคืนเพิ่มเติม และพื้นที่ที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ มาเพื่อโปรดพิจารณาแจ้ง ส.ป.ก.จังหวัด ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรศักดิ์ แสงอร่าม)

รองเลขาธิการ รักษาการแทน

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน

โทร. / โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๔๔๓๒

แนวทางปฏิบัติ กรณีกรมป่าไม้ขอให้ส่งคืนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้กรมป่าไม้เพิ่มเติม

สภาพพื้นที่	แนวทางปฏิบัติ	เงื่อนไขประกอบการพิจารณา
๑. กรณีพื้นที่มีสภาพป่าไม่มีราษฎรถือครองทำกิน และยังไม่ได้กันคืนกรมป่าไม้	- กันพื้นที่คืนกรมป่าไม้เพิ่มเติม - กรมป่าไม้ต้องดำเนินการรังวัดปักหลักเขตและติดป้ายแสดงอาณาเขตไว้ให้ชัดเจน	- ต้องมิใช่สภาพป่าที่เกิดจากการทิ้งร้าง เนื่องจากผู้ถือครองไม่ทำประโยชน์ - ไม่เป็นป่าแปลงเล็กแปลงน้อยกระจัดกระจาย
๒. พื้นที่มีสภาพป่าแปลงเล็กแปลงน้อยกระจัดกระจาย	- ส.ป.ก. /กรมป่าไม้ /องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันดูแลอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่ป่าชุมชน - ส.ป.ก. และกรมป่าไม้ร่วมกันดำเนินการปลูกต้นไม้เป็นแนวกันชน เพื่อป้องกันการบุกรุก	- พื้นที่มีสภาพป่าแปลงเล็กแปลงน้อยกระจัดกระจายในเขตปฏิรูปที่ดิน ไม่ติดกับป่าผืนใหญ่ ซึ่งยากต่อการออกกฎกระทรวงเป็นป่าสงวนแห่งชาติ
๓. พื้นที่มีภาระผูกพันในเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้ขออนุญาตมีการทำประโยชน์ และมีการต่อใบอนุญาตการทำประโยชน์กับกรมป่าไม้ไว้แล้วแต่ไม่ได้กันคืนกรมป่าไม้	- ให้กันคืนกรมป่าไม้เพิ่มเติม ทั้งนี้ การขอต่ออายุใบอนุญาต ต้องได้รับการยืนยันจาก ส.ป.ก. ว่าไม่ประสงค์จะนำพื้นที่บริเวณดังกล่าวไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน	- เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงฯ ระหว่างกรมป่าไม้และ ส.ป.ก. พ.ศ. ๒๕๔๑ (ข้อ ๔) ✕
๔. พื้นที่มีภาระผูกพันยังไม่สิ้นสุดอายุการขออนุญาต แต่ผู้ขออนุญาตไม่ทำประโยชน์ และมีราษฎรถือครองทำกินเป็นการถาวรแล้ว	- กรมป่าไม้และ ส.ป.ก. ร่วมกันพิจารณาตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงการถือครองทำประโยชน์ของราษฎร หากสภาพการถือครองทำประโยชน์เป็นการถาวรและพื้นที่มีความเหมาะสมต่อการปฏิรูปที่ดินให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน	- ยึดถือแนวทางปฏิบัติตามมติ ครม. ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖ เรื่อง นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินรัฐ “ที่ดินรัฐ (ยกเว้นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑, ๒ พื้นที่สงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในราชการและที่ดินที่ยังไม่หมดสภาพการเป็น ที่สาธารณประโยชน์) ที่มีราษฎรบุกรุกครอบครองและรัฐไม่มีความจำเป็นจะต้องสงวนไว้ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน”

สภาพพื้นที่	แนวทางปฏิบัติ	เงื่อนไขประกอบการพิจารณา
๕. พื้นที่มีการะปลูกพันธุ์แต่สิ้นสุดอายุการขออนุญาต โดยยังไม่มีการต่ออายุใบอนุญาต และยังไม่ได้กันคืนกรรมป่าไม้	- กรรมป่าไม้และ ส.ป.ก. ร่วมกันตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริง หากผู้ขออนุญาตมีการทำกิจการตามที่ขออนุญาตไว้ให้กันคืนกรรมป่าไม้/ หากผู้ขออนุญาตมิได้ดำเนินการกิจการตามที่ขออนุญาตไว้หรือมีความประสงค์จะเข้าสู่ขบวนการปฏิรูปที่ดินให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน	- กรณีที่มี พ.ร.ฎ. กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินและสถานะของที่ดินเพิกถอนสภาพการเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบกับได้ดำเนินการตรวจสอบสภาพป่าตามบันทึกข้อตกลงฯ และตรวจสอบสภาพป่ากับ สทอภ. ถือว่ามีการปฏิบัติตามมติ ครม. ครบถ้วนแล้ว พื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก.
๖. พื้นที่ E1 ไม่มีราษฎรถือครองทำกิน	- กันคืนกรรมป่าไม้เพิ่มเติม - กรรมป่าไม้ต้องดำเนินการรังวัดปักหลักเขต และติดป้ายแสดงอาณาเขตให้ชัดเจน	- มติ ครม. ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีราษฎรถือครองทำกิน ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ส่วนในพื้นที่ที่ไม่มีราษฎรถือครองและพื้นที่มีสภาพป่า ให้กรรมป่าไม้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่
๗. กรณีพื้นที่ E1 มีราษฎรถือครองทำกิน	- ให้ยึดถือตามผลการตรวจสอบสภาพป่าตามบันทึกข้อตกลงฯ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๘ และการตรวจสอบสภาพป่ากับ สทอภ. ^{๖๔๔} หากไม่มีการกันคืนกรรมป่าไม้และพื้นที่มีราษฎรถือครองทำกิน ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน	- มติ ครม. ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรมที่มีราษฎรถือครองทำกินให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน - ในการตราพระราชกฤษฎีกาประกาศเขตปฏิรูปที่ดินกรรมป่าไม้คัดค้านว่าเป็นพื้นที่ที่มีได้มอบให้ ส.ป.ก. แต่ สคก. ได้มีการตีความให้ ประกาศเขตครอบคลุมพื้นที่ E1 โดยให้ ส.ป.ก. ประสานกรรมป่าไม้ เมื่อจะเข้าดำเนินการในพื้นที่

สภาพพื้นที่	แนวทางปฏิบัติ	เงื่อนไขประกอบการพิจารณา
๘. กรณีพื้นที่แปลงคาบเกี่ยว - พื้นที่คาบเกี่ยวเขตป่าไม้ถาวร - พื้นที่คาบเกี่ยวกับที่ดินตามกฎหมายของหน่วยงานอื่นๆ	- ให้มีการทบทวนโดยกำหนดให้มีนโยบายการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (Reshape)	
๙. กรณีพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องขอบเขตของพื้นที่ไม่ชัดเจนหรือการทับซ้อนของขอบเขตพื้นที่หลายหน่วยงาน	- ให้มีการทบทวนโดยกำหนดให้มีนโยบายการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (Reshape)	
๑๐. กรณีพื้นที่ นสล. ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่กรมป่าไม้มอบให้ ส.ป.ก. ซึ่งได้มี พ.ร.ฎ. กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว แต่ ส.ป.ก. ยังไม่เข้าดำเนินการ	- หากเป็นพื้นที่ที่ประชาชนยังใช้ประโยชน์ร่วมกัน พื้นที่ยังคงอยู่ในอำนาจการดูแลของกระทรวงมหาดไทย ไม่ต้องกันคืนกรมป่าไม้ - กรณีประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วพื้นที่มีราษฎรถือครองทำกินและเหมาะสมต่อการปฏิรูปที่ดิน ให้ ส.ป.ก. นำมาดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน - กรณี ส.ป.ก. ไม่ดำเนินการและมีหน่วยงานขอใช้ประโยชน์ ให้ ส.ป.ก. เป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ใช้พื้นที่โดย ส.ป.ก. ต้องดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณประโยชน์มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินก่อน	
๑๑. กรณีพื้นที่เขตดำเนินการ ส.ป.ก. แต่มีไม้หวงห้ามกระจายในพื้นที่	- พื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก. แต่ไม้หวงห้ามยังคงอยู่ภายใต้ พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๔ การดำเนินการใดๆ ต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้	

สภาพพื้นที่	แนวทางปฏิบัติ	เงื่อนไขประกอบการพิจารณา
๑๒. กรณีมีข้อพิพาทในการกันพื้นที่คั่นกรมป่าไม้ โดยมีการกันพื้นที่ที่มีราษฎรถือครองทำกิน ทั้งที่ได้มีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับเกษตรกรแล้ว หรือยังไม่ได้ออกเอกสารสิทธิก็ตาม	กรมป่าไม้และ ส.ป.ก. ร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริง หากเป็นไปตามกรณีข้อพิพาท ให้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. เพื่อดำเนินการจัดที่ดินให้เกษตรกรเพื่อให้เป็นไปตามมติ ครม.	พื้นที่ที่มีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ แล้ว หากต้องมีการกันพื้นที่คั่นกรมป่าไม้ จะเป็นการทำให้เกิดความเดือดร้อนและเป็นการผลกระทบให้กับประชาชนที่รัฐเป็นผู้ได้รับสิทธิตั้งแต่ต้น ตามการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าไม่สมควรที่จะคั่นพื้นที่ดังกล่าวให้กรมป่าไม้ แต่สมควรที่จะดำเนินการคืนสิทธิให้แก่ประชาชน (หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ ผผ ๑๐/๒๖๖ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓)